

EN VERDEN MED VELFÆRD

Udspil fra
Radikale Venstre til fremtidens danske
udviklingssamarbejde

B

Radikale Venstres folketingsgruppe
Christiansborg Slotsplads
1240 København K

radikale.dk

April 2024

En Verden med velfærd

Danmark har altid været i front i det internationale udviklingssamarbejde, hvor fattigdomsbekæmpelse, demokrati og menneskerettigheder har været centralt. Det danske demokrati har været et vigtigt referencepunkt. Men vi har ikke i samme grad trukket på vores erfaringer fra opbygningen af en stærk velfærdsstat og sociale sikkerhedsnet og beskyttelse. Det bør en ny udviklingsstrategi ændre på.

Siden årtusindeskiftet er der sket en kraftig stigning i udviklingen af nationale sikkerhedsnet i det globale syd. Introduktionen af velfærdsydelse, der kan adressere fattigdom, ulighed og social utryghed, vil virke oplagt for mange danskere, som jo netop selv er bekendte med velfærdsstatens betydning for vores ve og vel. Velfærdsydelse – kaldet social beskyttelse – har også fået en central plads i FNs verdensmål, hvor de bl.a. nævnes i forbindelse med bekæmpelse af fattigdom, ulighed og ligestilling.

Bredt funderede velfærdsydelse bidrager samtidig markant til at styrke den sociale kontrakt mellem staten og borgerne og den sociale sammenhængskraft. Det er særligt vigtigt i en tid med øgede spændinger, konflikter og trusler i store dele af verden. Støtte til opbygningen af statslige velfærdsydelse er også derfor efterspurgt i det globale Syd og bidrager til at opbygge et stærkere og ligeværdigt internationalt samarbejde.

Radikale Venstre ønsker, at Danmark bidrager til at etablere velfærdsydelse i verdens fattigste lande som et institutionaliseret socialt system, der kan sikre bred social og økonomisk sikkerhed. Dialog og støtte til opbygningen af velfærdsydelse som universelle pensioner eller børneydelse vil ikke kun være godt for fattigdomsbekæmpelse, lighed og social sikkerhed, men en gradvis udbygning af sådanne ydelse kan også lægge kimen til stærkere institutioner og et finansielt bæredygtigt socialt system. En styrkelse af social beskyttelse skal samtidig ses i sammenhæng med en styrket indsats indenfor uddannelse og sundhed.

Den nye udviklingsstrategi er en oplagt mulighed for at bruge Danmarks erfaringer på velfærdsområdet i vores støtte til lande i det globale Syd. Baseret på de erfaringer som andre donorer, blandt andet Storbritannien, allerede har gjort indenfor området, er der tre områder, hvor vi ønsker at Danmark og EU skal sætte ind:

1. Bidrage til at skabe evidens for vigtigheden af universelle sociale velfærdsydelse, blandt andet i forhold til at styrke den sociale kontrakt, og til at håndtere kriser som pandemier og klimaforandringer.
2. Styrke finansiering af sociale velfærdsydelse i en opstartsperiode indtil landenes regeringer selv er i stand til at køre programmerne. Det kan ske gennem etablering af en global eller europæisk fond for social beskyttelse og/eller gennem EU's budgetstøtteprogrammer.
3. Støtte udviklingen af nationale politikker for velfærdsydelse og styrke myndighedernes kapacitet til at levere offentlige ydelse gennem myndighedssamarbejde og erfaringsudveksling.

Radikale Venstre mener, at Danmark og EU skal engagere sig langt stærkere i at opbygge stærke og bredt funderede velfærdssystemer i det globale Syd. Det vil tage tid, men det er den langsigtede, tålmodige bistand, der giver de bedste resultater i fattigdomsbekæmpelsen.

Baggrund

I det internationale donorsamfund er der stigende interesse for social beskyttelse. Disse programmer har haft en afgørende rolle i den fattigdomsreduktion, vi har set globalt i det seneste 10-20 år, og studier peger på at programmerne kan være både billige og effektive¹. Set fra et effektivitets perspektiv kan sociale ydelser være et godt redskab til at nå mange mennesker med relativt få midler². Det skønnes, at over 1/3 af verdens ekstremt fattige mennesker er kommet ud af fattigdommen på grund af sociale sikkerhedsnet, og at det bidrager solidt til at mindske uligheden³. Alene det danske bidrag til sociale sikkerhedsnet under Den Internationale Udviklings-sammenslutning (IDA) under Verdensbanken skønnes at have fået 1.8 millioner mennesker ud af fattigdommen.

Stadig flere studier dokumenterer den positive effekt^{5,6}, som først og fremmest er reduktion af indkomstfattigdom men også inkluderer positive resultater i forhold til uddannelse, sundhed og ernæring, opsparring, arbejdsfrekvens og demokratisk styrkelse af modtagere af social ydelser⁷. Derudover kan sociale ydelser medføre en øget lokal økonomisk aktivitet og have en høj multiplikator effekt⁸.

Der er to skoler i forhold til social beskyttelse. Den ene skole, som især Verdensbanken⁹ har advokeret for, ønsker velfærdsydelser målrettet mod de fattigste borgere og med det primære formål et bekæmpe fattigdommen. Den anden skole, som særligt den internationale arbejdsorganisation, ILO¹⁰, har advokeret for, ser velfærdsydelser som et institutionaliseret socialt system, som kan hjælpe alle borgere, når de har behov for det for eksempel på grund af alder, arbejdsløshed eller sygdom. I denne model er velfærdsydelser ikke fattighjælp, men en del af et system, som sikrer bred social og økonomisk sikkerhed.

Den første skole, hvor ydelser målrettes mod de fattigste, løber ofte ind i praktiske og administrative udfordringer. Identifikation af de fattigste i en befolkning, hvor størstedelen oplever stor økonomisk usikkerhed, kan være uhyre vanskeligt og bliver nemt oplevet tilfældigt, hvilket kan skabe en oplevelse af uretfærdighed og utilfredshed.¹¹ Programmer målrettet mod de fattigste forbliver samtidig ofte mindre programmer og mangler ofte bred folkelig og demokratisk opbakning idet modtagerne kan være marginaliserede og stigmatiserede.¹²

Velfærdsydelser der kræver identifikation ved hjælp af f.eks. alder (børnepenge eller folkepension) eller særlige karakteristika som arbejdsløshed, sygdom eller handicap kan modsat være administrativt og praktisk nemmere at etablere.¹³ Derudover har universelle ydelser, eller ydelser der er mere bredt funderede, typisk bredere folkelig og demokratisk opbakning, hvilket kan fremme etableringen og sikre det langsigtede økonomiske fundament gennem skattebetalinger.¹⁴ Modsat fattigdomsorienterede programmer, som ofte er upopulære blandt den såkaldte 'ikke-fattige' befolkning, bliver ældre og børn opfattet som værdige modtagere af velfærdsydelser.

Nogle lande i Afrika, som for eksempel Botswana, Kenya og Lesotho, har allerede indført universel pension. I Botswana har det siden introduktionen i 1996 bidraget til at reducere den ekstreme fattigdom fra næsten en fjerdedel til langt under 10 procent og programmet er i dag stort set finansieret fra nationale kilder¹⁵. Programmerne starter ofte med en høj aldersgrænse (i Kenya 70 år), men når først programmet er introduceret er det enkelt

¹⁻¹⁵ Se bagest

---

at sænke aldersgrænsen, hvis det er økonomisk forsvarligt. I Sydafrika indførte man en børneydelse i 1998¹⁶, som i starten kun var til børn under 7 år, men gradvist er aldersgrænsen blevet hævet til 18 år efterhånden, som det var praktisk og økonomisk muligt. I Indien startede et nationalt arbejdsløshedsprogram i 1991 i en række fattige distrikter, men det blev i 2005 udvidet som et landsdækkende program, Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act¹⁷, hvor ét medlem af en husholdning der ikke kan brødføde sig selv gennem arbejde, har en lovfæstet ret til 100 dages arbejde om året til en garanteret mindsteløn.

Velfærdsydelse kan således gradvist udbygges og blive en fast institution i det sociale system. Systemerne viser især deres styrke under kriser som den vi så med COVID-19, hvor lande i Afrika, med institutionaliserede velfærdsydelser, lettere kunne give ekstra hjælp under den nuværende Corona-krise. Der skete således en markant udbygning af programmer for social beskyttelse i store dele af verden under den globale sundhedskrise¹⁸. Det er flere steder, blandt andet i Etiopien, sket med dansk opbakning.

Velfærdsydelser kan også spille en central rolle i forhold til klimatilpasning: overførselsindkomster kan opskaleres i tilfælde af klimarelaterede katastrofer som oversvømmelser eller tørke – i nogle tilfælde endda før katastrofen indtræffer¹⁹. Adgang til regelmæssig indkomst fra velfærdsydelser kan også hjælpe småbønder med at omstille sig til landbrug der er mere modstandsdygtigt overfor klimaforandringerne²⁰.

Det er ikke en målsætning, at lande i det globale syd skal kopiere en dansk eller europæisk velfærdsmodel. Men Danmark og EU kan trække på de historiske erfaringer i en ligeværdig dialog med partnerlande, der ønsker at tage skridt mod opbygningen af et finansielt bæredygtigt velfærdssystem. Der er i høj grad behov for at øge bistanden til velfærdsydelser: bistand til social beskyttelse udgjorde i 2019 omkring 2,4 milliarder dollars, mens behovet for lavindkomstlandene alene skønnes til 41,9 milliarder dollars²¹.

Trækker vi på egen velfærdshistorie og erfaringer, er vi også opmærksomme på vigtigheden af, at velfærdsydelser er en del af et større maskineri, hvor de enkelte dele komplementerer hinanden. Støtte til stærkere skattesystemer og inddragelse af arbejdsmarkedets partnere er oplagte områder, hvor Danmark og EU allerede arbejder med partnerlande, og hvor vi i højere grad kunne inddrage det sociale aspekt. Tilsvarende er der stærke synergier mellem sociale velfærdsydelser og solide og velfungerende institutioner og programmer for uddannelse og sundhed. Sammen skaber de tre søjler fundamentet for et velfærdssamfund. Derudover kan der være praktiske synergier som at gøre udbetaling af børnepenge betinget af skolegang og regelmæssige sundhedstjek, som det f.eks. er tilfældet for programmet Bolsa Familia i Brasilien, som er målrettet de fattigste familier og gavner 13 millioner familier eller 50 millioner mennesker.

Den nuværende bistand til social beskyttelse har i altovervejende grad fokuseret på velfærdsydelser målrettet de fattigste, og i langt mindre grad på at støtte den langsigtede opbygning af universelle velfærdsstater, ud fra en rettighedsbaseret tilgang. Danmark har derfor en unik mulighed for at påtage sig en dagsordensættende rolle ved at indgå i samarbejder med vores partnerlande om støtte til de grundlæggende universelle ydelser som folkepension, børnepenge og ydelser til handicappede.

¹⁶⁻²¹ Se *bagest*

-
- ¹ Just give all the money to the poor? | University of Cape Town (uct.ac.za)
  - ² Beegle, K., Coudouel, A. & Monsalve, E. 2018. Realizing the full potential of social safety nets in Africa. Washington, D.C.: World Bank
  - ³ Safety Nets Overview (worldbank.org)
  - ⁴ URU, Alm.del - 2022-23 (2. samling) - Endeligt svar på spørgsmål 154: Spm. om, i hvilke lande Danmark støtter sociale velfærdsprogrammer (ft.dk)
  - ⁵ socialprotection.org |
  - ⁶ Search | Knowledge sharing platform (issa.int)
  - ⁷ <https://odi.org/en/publications/cash-transfers-what-does-the-evidence-say-a-rigorous-review-of-impacts-and-the-role-of-design-and-implementation-features/>
  - ⁸ Egger, D., Haushofer, J., Miguel, E., Niehaus, P. & Walker, M. 2019. General equilibrium effects of cash transfers: experimental evidence from Kenya. National Bureau of Economic Research Working Paper No. 26600. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
  - ⁹ Safety Nets Overview (worldbank.org)
  - ¹⁰ ILO | Social Protection Platform (social-protection.org)
  - ¹¹ ILO (2017). Exclusion by design: An assessment of the effectiveness of the proxy means test poverty targeting mechanism. ESS Working Paper No. 56, International Labour Organisation.
  - ¹² Sen, A. (1995) The Political Economy of Targeting, in Public Spending and the Poor. Theory and evidence by D. van de Walle & K. Nead (Eds.), World Bank, The John Hopkins University Press: Baltimore, USA
  - ¹³ Evans, M. (2022). Uneven floors: targeting categorical transfers for poverty and inequality reductions. Overseas Development Institute.
  - ¹⁴ Mkandawire, T. (2005). Targeting and Universalism in Poverty Reduction, Social Policy and Development Programme Paper, No. 23, United Nations Research Institute for Social Development: Washington D.C., USA
  - ¹⁵ RessourcePDF.action (social-protection.org)
  - ¹⁶ Child support grant | South African Government (www.gov.za)
  - ¹⁷ Mahatma Gandhi NREGA | Ministry of Rural Development, Government Of India
  - ¹⁸ <https://socialprotection.org/covid-19>
  - ¹⁹ <https://www.social-protection.org/gimi/ShowProject.action?id=3046>
  - ²⁰ <https://www.fao.org/policy-support/tools-and-publications/resources-details/en/c/1381833/>
  - ²¹ McCord et al. (2021). Official development assistance financing for social protection: lessons from the Covid-19 response. Overseas Development Institute.

